

Nr 28.

Ankom till Riksdagens kansli den 10 maj 1912 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t, angående utredning och förslag i fråga om obligatoriskt utöfvande af rösträtten vid val till Riksdagens Andra kammare samt till landsting.

Närvarande: herrar Bonde, Branting, Trygger*), Clason, Bellinder, Hellberg, Ekman, von Geijer, Mannheimer, Kjellén, Skarstedt, Olsson, Jansson i Djursåtra*), Ericsson, Nilsson, Nyström, Edén, Larsson i Västerås och Fornander.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets behandling hafva hänvisats från Första kammaren motionen nr 94, af herr *Kjellén*, samt från Andra kammaren motionerna nr 8, af herr *Räf*, och nr 271, af herrar *Nydal* och *Ödman*, samtliga motionerna afseende den politiska rösträttens utveckling till röstplikt och Räfs motion därjämte röstplikt vid val af landstingsmän.

I motionen nr 94 i Första kammaren har herr Kjellén hemställt, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t i sammanhang med behandlingen af Riksdagens skrifvelse nr 137 af år 1908 låta utreda frågan, huruvida och under hvilka villkor rösträttens utöfning vid valen till Riksdagens Andra kammare må kunna göras obligatorisk för alla röstberättigade, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning eventuellt kan gifva anledning.»

Rörande hvad motionären anført till stöd för sitt förslag hänvisas till motionen.

I motionen nr 271 i Andra kammaren hafva herrar Nydal och Ödman, under åberopande af herr Kjelléns ofvannämnda motion, gjort enahanda hemställan som herr Kjellén.

I motionen nr 8 i Andra kammaren har herr Räf hemställt, »det Riksdagen behagade besluta hemställa till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan lagändring, att de, som äga rösträtt vid val till riksdagsmän eller landstingsmän, äfven i största möjliga utsträckning må tilldelas röstplikt.»

I fråga om de skäl, motionären anført till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

*Utskottets
yttrande.*

Såsom framgår af herr Kjelléns motion, hvilken förer fram åtskilliga i och för sig intresseväckande frågor, anser motionären det vara behöfligt, att det skapas en garanti, som betryggar att valen till Andra kammaren verkligen blifva ett uttryck för folkviljan. Denna garanti skulle efter motionärens mening vinnas därigenom, att rösträttens utöfning göres obligatorisk för alla röstberättigade, och fattar motionären denna röstplikt såsom en plikt för valmannen att bestämma sig och afgifva sin röst för någon eller några af kandidaterna vid valet. Röstplikten skulle således efter motionärens uppfattning innefatta skyldighet att afgifva ett omdöme. Häremot vill utskottet erinra, att, då det ej låter sig göra att kontrollera, huruvida en valsedel, som nedlägges i rösturnan, verkligen är försedd med namnpåskrift eller icke, röstplikten i praktiken aldrig lärer kunna blifva annat och mera än en skyldighet för valmannen att afgifva en röstsedel. Vid sådant förhållande blir röstpliktens effektivitet helt beroende af den omfattning, i hvilken valmännen komma att begagna sig af möjligheten att rösta med blanka sedlar. För öfrigt torde det, bortsedt från nu nämnda olägenhet, vara förenadt med den största svårighet att utfinna en strafform för underlåtenheten att rösta, som är på en gång effektiv och förenlig med billighetens fordringar.

Ur rent principiell synpunkt måste det enligt utskottets mening äfven ifrågasättas, om det verkligen vore samhället till gagn, att alla valberättigade framtvings till valurnorna och sålunda äfven de, hvilka af skilda anledningar sakna håg och intresse för de politiska frågorna.

Till dessa betänkligheter mot införande af röstplikt komma äfven rent praktiska skäl. Utskottet syftar härvid på vårt lands stora utsträckning och i regel glest boende befolkning, allt omständigheter, som i och för sig synas omöjliggöra röstpliktsinstitutets upptagande hos oss, utan att billighetens kraf åsidosättas. Införandet af den skriftliga voteringen, hvilket motionären förutsatt skola äga rum i samband med röstplikten, lärer åtminstone för de norrländska kommunernas vidkommande icke kunna vara ett tillfyllestgörande botemedel häremot.

Utskottet, som på sålunda anförda grunder finner sig icke kunna tillstyrka de föreliggande motionerna, får alltså hemställa,

1) att herr Kjelléns samt herrar Nydals och Ödmans ifrågavarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt

2) att herr Räfs ifrågavarande motion ej heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 maj 1912.

På utskottets vägnar:

CARL CARLSON BONDE.

Reservationer:

af herrar *Clason, von Geijer* och *Fornander* i fråga om motive-
ringen; och

af herrar *Bellinder* och *K. J. Ekman*, som, utan att redan nu vilja intaga bestämd ståndpunkt till frågan om införande af politisk röstplikt, likväl ansett, att utskottet bort tillstyrka det af herr Kjellén framställda yrkandet om utredning af frågan;

af herr *Kjellén*, som anført:

»Samtliga af utskottet häröfvan anförda betänkligheter mot den allmänna rösträttens organisation till plikt äro redan i min motion redu-

cerade till sitt rätta och ringa värde. Å andra sidan har utskottet icke ens med ett ord gittat beröra de stora och bärande synpunkter, som gjort röstplikten till en af samtidens politiska hufvudidéer: såsom principiell konsekvens af valrättens allmänlighet, som praktisk garanti mot tillfälliga majoritetens usurpation af folkviljans makt och rätt, som utjämnare af oberättigade partichanser vid valurnorna och som dämpare på partistriden öfverhufvud. Då sålunda alla grundtankarna i det framlagda förslaget fortfarande stå upprätt, och då här icke är frågan om mera än en förberedande utredning i vårt land angående en politisk idé, som i Schweiz, Belgien, Spanien, Österrike m. fl. stater redan slagit igenom i lagstiftningen, så får jag hemställa,

att Riksdagen, med bifall till herr Kjelléns samt herrar Nydals och Ödmans ifrågavarande motioner, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t i sammanhang med behandlingen af Riksdagens skrifvelse nr 137 af år 1908 låta utreda frågan, huruvida och under hvilka villkor rösträttens utöfning vid valen till Riksdagens Andra kammare må kunna göras obligatorisk för alla röstberättigade, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning eventuellt kan gifva anledning.»